УДК 78.071.1 (485) : 78.035

DOI 10.34064/khnum2-1715

Сердюк Я. О.

ORCID 0000-0002-4007-5563

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського,
61003, майдан Конституції, 11/13, м. Харків, Україна

Аманда Майєр: скрипалька, піаністка, композиторка – представниця лейпцизького романтизму

АНОТАЦІЯ ■ Сердюк Я. О. Аманда Майєр: скрипалька, піаністка, композиторка – представниця лейпцизького романтизму. ■ Вперше у вітчизняному музикознавстві здійснюється спроба дати стислий огляд життєвого та творчого шляху талановитої жінки, чиє ім'я майже невідоме на пострадянському просторі та малознане й у закордонній музикології – шведської скрипальки, композиторки, піаністки *Аманди Рьонтген-Майєр* (1853–1894), вихованці Стокгольмського Королівського Коледжу музики та Лейпцизької консерваторії, сучасниці Клари Шуман, Й. Брамса, Е. Гріга, з якими її та її чоловіка – композитора, піаніста, диригента Юліуса Рьонтгена – пов'язували досить тривалі творчі та дружні відносини. Метою пропонованого дослідження є характеристика творчого спадку Аманди Майєр у контексті європейського романтизму.

Так, композиторський стиль А. Майєр вбирає в себе характерні риси романтичної епохи. В її творах переважає лірична стихія, хоча композиторці не є чужими й драматичні, героїчні, епічні образи. Пісенність шубертівсько-мендельсонівського плану з опорою на фольклорні витоки, чіткі завершені форми, тяжіння до класичної функціональності, розвинена і насичена фактура творів, здебільшого скрипкових, близькі до музичної стилістики творчості пізнього Р. Шумана та Й. Брамса, що дозволяє вважати А. Майєр представницею Лейпцизької школи музичного романтизму. Творчість А. Майєр, незважаючи на відсутність яскраво вираженого новаторства, має самостійну художню цінність і, водночас, є одним з таких музичних явищ,

які допомагають скласти більш повну картину розвитку музичного мистецтва ХІХ ст. ■ **Ключові слова:** *шведська композиторка, скрипка, віртуозність, творчість, Романтизм, Лейпцизька школа в музиці, композиторський стиль, творчий спадок Аманди Рьонтген-Майєр.*

АННОТАЦІЯ ■ Сердюк Я. А. Аманда Майєр: скрипачка, пианістка, композитор – представельниця лейпцигського романтизму.

■ Вперше в отечественном музиковедении осуществляется попытка дать краткий обзор жизненного и творческого пути талантливой женщины, чьё имя почти неизвестно на постсоветском пространстве и малоизвестно в зарубежном музыкознании – шведской скрипачки, композитора, пианистки Аманды Рёнтген-Майер (1853–1894), воспитанницы Стокгольмского Королевского Колледжа музыки и Лейпцигской консерватории, современницы Клары Шуман, И. Брамса, Э. Грига, с которыми её и её мужа – композитора, пианиста, дирижёра Юлиуса Рёнтгена – связывали достаточно продолжительные творческие и дружеские отношения. Целью предлагаемого исследования является характеристика творческого наследия Аманды Майер в контексте европейского романтизма.

Так, композиторский стиль А. Майер вобрал в себя характерные черты романтической эпохи. В её произведениях преобладает лирическая стихия, хотя композитору не чужды и драматические, героические, эпические образы. Песенность шубертовско-мендельсоновского плана с опорой на фольклорные истоки, чёткие завершённые формы, тяготение к классической функциональности, развитая и насыщенная фактура произведений, в основном скрипичных, близки музыкальной стилистике творчества позднего Р. Шумана и И. Брамса, что позволяет считать А. Майер представительницей Лейпцигской школы музыкального романтизма. Творчество А. Майер, несмотря на отсутствие ярко выраженного новаторства, имеет самостоятельную художественную ценность, будучи одним из тех музыкальных явлений, которые помогают составить более полную картину развития музыкального искусства ХІХ в. ■ **Ключевые слова:** *шведский композитор, скрипка, виртуозность, творчество, Романтизм, Лейпцигская школа в музыке, композиторский стиль, творческое наследие Аманды Рёнтген-Майер.*

ABSTRACT ■ Serdiuk Ya. O. Amanda Maier: a violinist, a pianist, a composer – the representative of Leipzig Romanticism.

■ **Background.** The performance practice of recent decades demonstrates an obvious tendency to expand and update the repertoire due to the use of the works of those composers whose pieces had “lost” over time against to the pieces of their more famous contemporaries. At the same time, in sociology, psychology, culturology, gender issues are largely relevant. Musicology does not stand aside, applying the achievements of gender psychology in the study of composer creativity and musical performing (Tsurkanenko, I., 2011; Gigolaeva-Yurchenko, V., 2012, 2015; Fan, Liu, 2017). In general, the issue of gender equality is quite acute in contemporary public discourse. The indicated tendencies determine the interest of many musicians and listeners in the work of women-composers (for example, recently, the creativity by Clara Schumann attracts the attention of performers all over the world, in particular, in Ukraine the International Music Festival “Kharkiv Assemblies” – 2018 was dedicated to her works).

The theme of the proposed work is also a response to the noted trends in performing practice and musicology discourse. For the first time in domestic musicology an attempt is made to give a brief overview of the life and career of another talented woman, whose name is little known in the post-Soviet space. This is a Swedish violinist, composer and pianist *Amanda Röntgen-Maier* (1853–1894), a graduate of the Stockholm Royal College of Music and the Leipzig Conservatory, a contemporary of Clara Schumann, J. Brahms, E. Grieg, with whom she and her husband – composer, pianist, conductor Julius Röntgen – were associated for enough long time by creative and friendly relationships.

In the post-Soviet space, not a single work has been published that would be dedicated to the works of A. Maier. In European and American musicology, the composer’s personality and creative heritage is also not widely studied. Her name is only occasionally mentioned in works examining the musical culture and, in particular, the performing arts of Sweden at that time (Jönsson, Å., 1995, 151–156; Karlsson, Å., 1994, 38–43; Lundholm, L., 1992, 14–15; Löndahl, T., 1994; Öhrström, E., 1987, 1995). **The aim** of the proposed study is to characterize Amanda Maier’s creative heritage in the context of European romanticism.

Research results. Based on the available sources, we summarized the basic information about the life and career of A. Maier. *Carolina Amanda Erica*

Maier (married *Röntgen-Maier*) was born on February 20, 1853 in Landskrona. She received the first music lessons from his father, Karl Edward Mayer, a native of Germany (from Württemberg), who worked as a confectioner in Landskrona, but also studied music, in particular, in 1852 he received a diploma of “music director” in Stockholm and had regular contracts.

In 1869, Amanda entered to the Kungliga Musikaliska akademien (Royal College of Music) in Stockholm. There she learns to play several instruments at once: the violin, cello, piano, organ, and also studies history, music theory and musical aesthetics. A. Maier graduated from Royal College successfully and became the first woman who received the title of “Musik Direktor”. The final concert, which took place in April 1873, included the performance of the program on the violin and on the organ and also A. Maier’s own work – the Romance for Violin.

In the spring of 1874, Amanda received the grant from the Royal College for further studies at the Leipzig Conservatory. Here, Engelbert Röntgen, the accompanist of the glorious orchestra Gewandhaus, becomes her teacher on the violin, and she studies harmony and composition under the guidance of Karl Heinrich Karsten Reinecke and Ernst Friedrich Richter. Education in Leipzig lasts from 1874 to 1876. In the summer and autumn of 1875, A. Maier returns to Landskrona, where she writes the first major work – the Concerto for violin and orchestra in one-movement, D minor, which was performed twice: in December 1875 in Halle and in February 1876 with the Gewandhaus Orchestra under the direction of K. Reinecke. The further career of A. Maier, both performing and composing, developed very successfully. She made several major concert trips between 1876 and 1880: to Sweden and Norway, to Finland and St. Petersburg; she also played to the Swedish king Oscar II (1876); concerts were held with constant success.

While studying in Leipzig, A. Maier met her future husband (the son of her violin teacher) Julius Röntgen, composer and conductor. They married 1880 in Landskrona. Their personal relationships included active creative communication, both playing music together, and exchanging musical ideas, getting to know each other’s works. Part of his chamber opuses, for example, the cycle of Swedish folk dances, A. Maier created in collaboration with her husband. An analogy with life of Robert and Clara Schumann may take place here, although the Röntgen spouses did not have to endure such dramatic collisions that fell to the lot of the first.

After the wedding, Röntgen family moved to Amsterdam, where Julius Röntgen soon occupies senior positions in several music organizations. On the contrary, the concert and composing activities of A. Maier go to the decline. This was due both, to the birth of two sons, and to a significant deterioration in her health. Nevertheless, she maintains her violin skills at the proper level and actively participates in performances in music salons, which the family arranges at home. The guests of these meetings were, in particular, J. Brahms, K. Schumann, E. Grieg with his wife and A. Rubinstein.

The last years of A. Maier's life were connected with Nice, Davos and Norway. In the fall of 1888 she was in Nice with the goal of treating the lungs, communicating there with her friends Heinrich and Elizabeth Herzogenberg. With the latter, they played Brahms violin sonatas, and the next (1889) year A. Maier played the same pieces with Clara Schumann. Amanda Maier spent the autumn of 1889 under the supervision of doctors in Davos, and the winter – in Nice. In 1890, she returned to Amsterdam. His last major work dates back to 1891 – the Piano Quartet in D minor. During the last three years of her life, she visited Denmark, Sweden and Norway, where she performed, among other, her husband's works, for example, the suite "From Jotunheim". In the summer of 1889, A. Maier took part in concerts at the Nirgaard Castle in Denmark. In 1894, she returned to Amsterdam again. Her health seems stable, a few hours before her death she was conducting classes with her sons. A. Maier died July 15, 1894.

The works of A. Maier, *published during the life* of the composer, include the following: Sonata in H minor (1878); 6 Pieces for violin and piano (1879); "Dialogues" – 10 small pieces for piano, some of which were created by Julius Röntgen (1883); Swedish songs and dances for violin and piano; Quartet for piano, violin, viola and cello E minor (1891). *Still unprinted* are the following works: Romance for violin and piano; Trio for violin, cello and piano (1874); Concert for violin and orchestra (1875); Quartet for piano, violin, viola and clarinet E minor; "Nordiska Tonbilder" for violin and piano (1876); Intermezzo for piano; Two string quartets; March for piano, violin, viola and cello; Romances on the texts of David Wiersen; Trio for piano and two violins; 25 Preludes for piano.

The *composer style* of A. Mayer incorporates the characteristic features of the Romantic era, in particular, the Leipzig school. Lyric elements prevail in her works, although the composer is not alien to dramatic, heroic, epic images (the Piano Quartet E minor, some pieces from the Six Songs for Violin and Piano

series). In the embodiment of such a circle of images, parallels with the musical style of the works of J. Brahms are quite clearly traced.

In *constructing thematic* structures, A. Maier relies on the melody of the Schubert-Mendelssohn type. The compositional solutions are defined mainly by the classical principles of forming, which resembles the works of F. Mendelssohn, the late chamber compositions of R. Schumann, where the lyrical expression gets a clear, complete form. *The harmonic language* of the works of A. Maier gravitates toward classical functionality rather than the uncertainty, instability and colorfulness inherent in the harmony of F. Liszt, R. Wagner and their followers. The main instrument, for which most of the opuses by A. Maier was created, the *violin, is interpreted in various ways*: it appears both, in the lyrical and the virtuoso roles. *The piano texture* of chamber compositions by A. Maier is quite developed and rich; the composer clearly gravitates towards the equality of all parties in an ensemble. At the same time, piano techniques are reminiscent of texture formulas by F. Mendelssohn and J. Brahms. Finally, in A. Mayer's works manifest themselves such characteristic of European romanticism, as *attraction to folklore*, a reliance on folk song sources.

Conclusions. Periods in the history of music seemed already well studied, hide many more composer names and works, which are worthy of the attention of performers, musicologists and listeners. A. Mayer's creativity, despite the lack of pronounced innovation, has an independent artistic value and, at the same time, is one of such musical phenomena that help to compile a more complete picture of the development of musical art in the XIX century and gain a deeper understanding of the musical culture of this period. **The prospect** of further development of the topic of this essay should be a more detailed study of the creative heritage of A. Maier in the context of European musical Romanticism.

■ **Key words:** *Swedish composer, violinist, virtuoso, romantic composer style, Leipzig Romanticism, Amanda Röntgen-Maier's creative heritage.*

□ □ □

Постановка проблеми. Виконавська практика останніх десятиліть демонструє яскраво виражену тенденцію до розширення та оновлення репертуару завдяки зверненню до творів тих композиторів, чий постаті із плином часу «загубилися» поряд з постатями їх більш зна-

них сучасників. Про це свідчать, зокрема, трансляції однієї з європейських Інтернет-радіостанцій, що спеціалізуються на академічній музиці – Radio Swiss Classic, на пострадянському просторі – наповнення ресурсу Classic online.ru, тощо. Водночас, у соціології, психології, культурології значною мірою актуалізуються гендерні питання. Не стоїть осторонь і музикознавство, що апробує надбання гендерної психології у вивченні композиторської творчості та музичного виконавства (Цурканенко, І., 2011; Гіголаєва-Юрченко, В., 2012, 2015; Фань, Лю, 2017). Загалом у сучасному суспільному дискурсі досить гостро постає питання гендерної рівності.

Позначені тенденції, як видається, зумовлюють інтерес багатьох музикантів та слухачів до творчості жінок-композиторів. Так, у останні часи по всьому світу виконуються твори Клари Шуман; згадаємо, зокрема, записи переважної більшості її фортепіанних творів, зроблені бельгійським піаністом Йозефом Де Бенхувером, фортепіанного концерту ор. 7 у виконанні Вероніки Йохум, вокальних творів, виконаних Барбарою Бонні в ансамблі з Володимиром Ашкеназі, камерної музики тощо – у виконанні багатьох молодих європейських музикантів¹.

Нарешті, міжнародний фестиваль «Харківські асамблеї» 2018 р. було присвячено творчості Клари Шуман, науково-практична конференція, що відбулася у його рамках, теж мала тематику, пов'язану із творчістю талановитих жінок-мисткинь. Додамо також, що в березні 2019 р. у Харкові в рамках «Тижня жіночої солідарності» відбувся концерт, на якому було представлено твори молодих українських композиторок. Ці події вписуються у контекст світової виконавської практики. Так, нам відомі факти організації регулярних (зокрема, щорічних) концертів з творів жінок-композиторів музикантами по всьому світу, наприклад, американською скрипальною, альтисткою, блок-флейстисткою Елейн Файн (Fine, E., 2009).

Тема пропонованої роботи також є відгуком на відмічені тенденції у виконавській практиці та музикознавчому дискурсі. Вперше у віт-

¹ Див. Barbara Bonney; “Die stille Lotosblume”; Clara Schumann. URL: https://www.youtube.com/watch?v=_h-5tlg_Jps; Clara Schumann: Three romances for violin and piano Op. 22. Played by Esbjerg Ensemble. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=yJFcJOFwtE4>

чизняному музикознавстві здійснюється спроба дати стислий огляд життєвого та творчого шляху ще однієї талановитої жінки, чие ім'я є маловідомим на пострадянському просторі – шведської скрипальки, композиторки, піаністки *Аманди Рьонтген-Майєр* (1853–1894), вихованці Стокгольмського Королівського Коледжу музики та Лейпцизької консерваторії, сучасниці Клари Шуман, Й. Брамса, Е. Гріга, з якими її та її чоловіка – композитора, піаніста, диригента Юліуса Рьонтгена – пов'язували досить тривалі творчі та дружні відносини.

Метою пропонованого дослідження є характеристика творчого спадку Аманди Майєр у контексті європейського романтизму.

Аналіз останніх публікацій за темою дослідження. На пострадянському просторі не було опубліковано жодної роботи, що її було б присвячено творчості А. Майєр. У європейському та американському музикознавстві особистість та творча спадщина композиторки також не є широко вивченою. Її ім'я лише епізодично згадується в працях, що розглядають музичну культуру і, зокрема, виконавське мистецтво Швеції того часу (напр., Jönsson, Å., 1995, 151–156; Karlsson, Å., 1994, 38–43; Lundholm, L., 1992, 14–15; Öhrström, E., 1987, 1995).

Дуже стислі біографічні статті наявні у «Musik Lexikon» Г. Рімана (Riemann, 2017) та словнику Гроува (Grove, 2001). Зовсім короткий біографічний матеріал міститься у довіднику «Women of Notes: 1,000 Women Composers Born Before 1900» (Laurence, 1978). Трохи більш розгорнутий біографічний матеріал, який розміщено на сайті Шведського музичного товариства, належить Е. Öhrström (2013).

У низці зарубіжних музикознавчих праць ім'я Аманди Майєр згадується лише фрагментарно, поряд із ім'ям її чоловіка Юліуса Рьонтгена, у контексті розгляду його життя та творчості. Наприклад, у виданні вибраних листів Е. Гріга, в тому числі й до Ю. Рьонтгена (Grieg, 2001). В іншій роботі наведено уривок з листа Ю. Рьонтгена до дружини з приводу його творчого спілкування з Й. Брамсом (Internationaler Brahms-Kongress, Gmunden, 1997). Також ім'я А. Майєр епізодично згадується і у зв'язку із вивченням творчості Й. Брамса; зокрема, в одній із праць, присвячених його виконавській діяльності, наведено програму домашнього концерту,

де брали участь як подружжя Рьонтген, так і сам Й. Брамс. На цьому концерті А. Майєр разом із чоловіком виконувала власну скрипкову сонату, а з творів Й. Брамса було зіграно Фортепіанний квартет g-moll (Hofmann R. & Hofmann K., 2006).

Останнім часом в Інтернеті з'явилася певна кількість записів творів А. Майєр², біографічні матеріали, зокрема, у блогах деяких зарубіжних музикантів, для яких, зауважимо, творчість композиторки також є недостатньо вивченою цариною (Brown, N. A., 2016); Fine, E., 2009; Broad, L., 2019). У згаданих ресурсах знаходимо лише фрагментарні та досить суб'єктивні характеристики творів мисткині, що відносяться лише до загального змісту останніх.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спираючись на наявні джерела, узагальнимо основні відомості щодо життєвого та творчого шляху А. Майєр.

Кароліна Аманда Еріка Майєр (у шлюбі – Майєр-Рьонтген) народилася 20 лютого 1853 р. в Ландскроні. Перші уроки музики вона отримала від свого батька – Карла Едварда Майєра, вихідця з Німеччини (з Вюртемберга), який працював у Ландскроні кондитером, однак займався й музикою, зокрема, 1852 р. він отримав диплом «музичного директора» у Стокгольмі та мав регулярні ангажементи.

У 1869 р. Аманда вступає до Kungliga Musikaliska akademien (Королівського Коледжу музики) у Стокгольмі. Там вона вчиться грі одразу на декількох інструментах: скрипці, віолончелі, фортепіано, органі, а також вивчає історію, теорію музики і музичну естетику. Л. Брод зазначає: «During her lifetime, Maier was best-known as a violinist. She was a formidable multi-instrumentalist who could well have had a career playing the organ, but she chose the violin as her principal instrument»³ (Broad, L., n. d.). А. Майєр успішно закінчує Королівський

² Дискографія та музичні виконання представлені у: Amanda Maier (n. d). *Julius Röntgen 1833–1932*; Broad, L. (2019). *Listening to Amanda Röntgen Maier*. (Інтернет-адреси наведені в списку літератури).

³ «Протягом свого життя Майєр була найбільш відомою як скрипалька. Вона була визначною мультиінструменталісткою, яка легко могла б здійснити кар'єру органістки, однак вона обрала скрипку своїм головним інструментом». (Переклад автора *stammi* – Я. С.).

Коледж і стає першою жінкою, що отримала звання «Musik Direktor». Випускний іспит-концерт, що відбувся у квітні 1873 р., включав виконання програми на скрипці та на органі, до якої увійшов і власний твір А. Майєр – «Романс» для скрипки.

Навесні 1874 р. Аманда отримує від Королівського Коледжу грант на подальше навчання у Лейпцизькій консерваторії. Тут її викладачем зі скрипки стає концертмейстер славетного оркестру Гевандхауз Енгельберт Рьонтген, а гармонію та композицію вона вивчає під керівництвом Карла Гайнріха Карстена Райнеке (Рейнеке) та Ернста Фрідріха Ріхтера.

Навчання у Лейпцизі триває з 1874 по 1876 рр., влітку та восени 1875-го А. Майєр повертається до Ландскрони, де пише перший великий твір – одночастинний Концерт для скрипки з оркестром d-moll, який виконувався двічі: у грудні 1875 в Халле та у лютому 1876 з оркестром Гевандхауза під керівництвом К. Райнеке.

Зауважимо, що подальша кар'єра А. Майєр, як виконавська, так і композиторська, складалася дуже вдало. Нею було здійснено кілька великих гастрольних поїздок у період між 1876 та 1880 рр.: до Швеції та Норвегії, разом із співаками Луїзою Пік і Свеном Вільгельмом Лундвіком, піаністкою Августою Кіллендер, до Фінляндії та до Санкт-Петербурга. Вона також виступала й перед шведським королем Оскаром II у 1876 р.

Концерти проходили з незмінним успіхом у публіки, і відгуки критиків були загалом схвальними.

Під час навчання у Лейпцизі А. Майєр зустріла свого майбутнього чоловіка, сина свого викладача скрипки Енгельберта Рьонтгена, – Юліуса, композитора та диригента. Вони одружилися 1880 р. у Ландскроні. Зауважимо, що їх особисті взаємини включали активне творче спілкування, як музикування разом, так і обмін музичними ідеями, знайомство із творами один одного. Частину своїх камерних опусів, наприклад, цикл «Шведських народних танців», А. Майєр створила у співавторстві з чоловіком. Тут виникає певна паралель із тим, як складалося життя Роберта та Клари Шуманів, хоча подружжю Рьонтгенів й не довелося пережити таких драматичних колізій, які випали на долю перших.

Після весілля Рьонтгени переїжджають до Амстердаму, де Ю. Рьонтген з часом займає керівні посади в декількох музичних організаціях. Водночас концертна та композиторська діяльність А. Майєр, навпаки, йде на спад. Це було пов'язано як із народженням двох синів (які згодом теж стали професійними музикантами), так і зі значним погіршенням стану її здоров'я (хворобою очей та плевритом, який згодом став причиною передчасної смерті композиторки). Тим не менш, вона підтримує свої навички гри на скрипці на належному рівні та бере активну участь у виступах в музичних салонах, які подружжя влаштовує у себе вдома. Гостями цих зібрань були Й. Брамс, К. Шуман, Е. Гріг з дружиною, А. Рубінштейн та інші знані європейські музиканти.

Останні роки життя А. Майєр пов'язані із Німцею, Давосом та Норвегією. Восени 1888 р. вона перебуває у Німці з метою лікування легенів; там композиторка спілкується зі своїми друзями Генріхом і Елізабет Герцогенберг. З останньою вони виконували скрипкові сонати Брамса, а наступного року (1889) А. Майєр грала ті самі твори разом з Кларою Шуман. Аманда Майєр провела осінь 1889 р. під наглядом лікарів у Давосі, а зиму – в Німці.

У 1890 А. Майєр повертається до Амстердаму, відновлює перервані через хворобу заняття музикою зі своїми синами. До 1891 відноситься її остання велика робота – фортепіанний Квартет e-moll. Протягом останніх трьох років життя вона відвідала Данію, Швецію та Норвегію, де виконувала, зокрема, й твори чоловіка, наприклад, Сюїту «З Йотунхейма». Влітку 1889 р. А. Майєр брала участь у концертах в замку Нїргард у Данії.

У 1894 р. композиторка повертається до Амстердаму. У цей період стан її здоров'я видавався стабільним, за кілька годин до смерті вона проводила уроки зі своїми синами. Померла А. Майєр 15 липня 1894 р.

Творчий доробок композиторки включає цілу низку камерних творів та Концерт для скрипки з оркестром. Деякі з них досі не надруковані та зберігаються в рукописах у бібліотеці Стокгольму. Скановані копії частини творів А. Майєр, зокрема, Фортепіанного квартету e-moll, Фортепіанного тріо Es-dur, наявні у вільному доступі на Інтернет-ресурсі «Petrucchi music library».

До творів А. Майєр, опублікованих ще за життя композиторки, належать такі:

- Соната h-moll (1878);
- 6 п'єс для скрипки і фортепіано (1879);
- «Діалоги» – 10 маленьких п'єс для фортепіано, частину з яких створено Ю. Рьонтгеном (1883);
- «Шведські пісні та танці» для скрипки і фортепіано;
- Квартет для фортепіано, скрипки, альту і віолончелі e-moll (1891).

Досі не надрукованими є твори:

- «Романс» для скрипки і фортепіано;
- Тріо для скрипки віолончелі і фортепіано (1874);
- Концерт для скрипки з оркестром (1875);
- Квартет для фортепіано, скрипки, альту та кларнета e-moll;
- «Nordiska Tonbilder» для скрипки і фортепіано (1876);
- Інтермеццо для фортепіано;
- Два струнних квартети;
- Марш для фортепіано, скрипки, альту і віолончелі;
- Романси на тексти Давіда Вірсена;
- Тріо для фортепіано та двох скрипок;
- 25 прелюдій для фортепіано.

Композиторський стиль А. Майєр вбирає в себе характерні риси романтичної епохи і, зокрема, лейпцизької школи. В її творах переважає лірична стихія, хоча для композиторки не є чужими й драматичні, героїчні, епічні образи, які ми можемо зустріти, наприклад, у Фортепіанному квартеті e-moll, деяких п'єсах циклу «Шість п'єс для скрипки і фортепіано». У втіленні подібного кола образів досить яскраво простежуються паралелі із музичною стилістикою творів Й. Брамса.

У побудові тематичних структур А. Майєр спирається на пісенність шубертівсько-мендельсонівського плану. У композиційних рішеннях переважають класичні принципи формоутворення, що на-

гадує твори Ф. Мендельсона, пізні камерні твори Р. Шумана, в яких ліричне висловлювання набуває чіткої завершеної форми.

Гармонічна мова творів А. Майєр тяжіє радше до класичної функціональності, ніж до функційної невизначеності, нестійкості та барвистості, що притаманні гармонії Ф. Ліста, Р. Вагнера та їх послідовників.

Головний інструмент, для якого створювалась більшість опусів А. Майєр, скрипку, трактовано різноманітно: вона виступає і в кантиленному, ліричному, і в віртуозному амплуа.

Фортепіанна фактура камерних творів А. Майєр є досить розвиненою і насиченою; композиторка явно тяжіє до рівності усіх партій в ансамблі. При цьому прийоми фортепіанного письма нагадують про фактурні формули творів Ф. Мендельсона та Й. Брамса.

В творчості А. Майєр проявляє себе, нарешті, й характерне для європейського романтизму тяжіння до фольклору, опора на народно-пісенні витоки.

Висновки. Як бачимо, періоди в історії музики, які видаються вже широко вивченими, приховують ще багато композиторських імен та творів, вартих уваги виконавців, музикознавців, слухачів. Творчість А. Майєр, незважаючи на відсутність яскраво вираженого новаторства, має самостійну художню цінність і, водночас, є одним з таких музичних явищ, які допомагають скласти більш повну картину розвитку музичного мистецтва у XIX ст. та отримати більш глибоке уявлення про музичну культуру цього періоду.

Перспективою подальшого розвитку теми цієї розвідки має бути більш детальне вивчення творчого спадку А. Майєр у контексті європейського музичного романтизму.

ЛІТЕРАТУРА

Гиголаева-Юрченко, В. О. (2012). Гендерно-исполнительский анализ романсов С. Рахманинова: «О нет, молю, не уходи» (И. Архипова) и «Полюбила я на печаль свою» (Б. Христов). *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, (34), 293–301. Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків.

Гіголаєва-Юрченко, В. О. (2015). Гендерна ідентифікація у виконавській інтерпретації російської та української вокальної лірики ХІХ – початку ХХ століть. (Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства). Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків.

Фань, Лю (2017). Гендерний образ фортепіано. *Мистецтвознавчі записки*, 32, 382–390. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ.

Цурканенко, І. В. (2011). Гендерна тематика в дослідженнях музичного виконавства. *Мова і культура. Т. 4 (150)*, вип. 14, 65–72.

Amanda Maier (n. d.). *Julius Röntgen 1833–1932*. Retrieved January 28, 2019, from <http://www.juliusrontgen.nl/nl/familie/eerstehuwelijk/amanda-maier>

Broad, L. (2019). Listening to Amanda Röntgen Maier. Retrieved from <https://leahbroad.wordpress.com/2019/01/13/listening-to-amanda-rontgen-maier/>

Brown, N. A. (2016). Discovering composer Amanda Maier. *In the muse: performing arts blog*. Retrieved from <https://blogs.loc.gov/music/2016/11/discovering-composer-amanda-maier/>

Fine, E. (2009). Unjustly neglected composers: Amanda Maier. Retrieved from <https://musicalassumptions.blogspot.com/2009/12/unjustly-neglected-composers-amanda.html>

Grieg, E. (2001). *Edvard Grieg: Diaries, Articles, Speeches. Edvard Griegs Briefwechsel*. (Herausgegeben von Klaus Henning). Ohio: Peer Gynt Press, 455.

Hofmann, R. & Hofmann, K. (2006). *Johannes Brahms als Pianist und Dirigent: Chronologie seines Wirkens als Interpret*. Tutzing: Hans Schneider, 400.

Internationaler Brahms-Kongress Gmunden 1997. Veröffentlichungen des Archivs der Gesellschaft der Musikfreunde in Wien (2001). Band I. Wien: H. Schneider, 682.

Jönsson, Å. (1995). Violinvirtuos och musikpionjär. *Historien om en stad. Landskrona 1800–1899*, vol. 2. Landskrona: Landskrona kommun, pp. 151–156.

Karlsson, Å. (1994). Amanda Maier – violinvirtuos och Landskronaflicka. *Landskronaprofiler*. Landskrona: Landskrona museum, pp. 38–43.

Laurence, A. (1978). *Women of Notes: 1,000 women composers born before 1900*. New York: R. Rosen Press, 101.

Lundholm, L. (1995). *Amanda Maier-Röntgen: 20/2 1853 i Landskrona – 15/6 1894 i Amsterdam: en bortglömd svensk musikprofil*. Landskrona: [self-published].

Öhrström, E. & Eriksson, B. (1995). Amanda Maier Röntgen. *Kvinnliga tonsättare. Ett axplock från 1800-talet till nutid*. Stockholm: Stockholms stadsbibliotek, huvudbiblioteket, pp. 9–10.

Öhrström, E. (n. d.). Amanda Maier-Röntgen (1853–1894). *Swedish Musical Heritage | The Royal Swedish Academy of Music*. Retrieved January 23, 2019, from <http://www.swedishmusicalheritage.com/composers/maier-rontgen-amanda/>

Öhrström, E. (1987). *Borgerliga kvinnors musicerande i 1800-talets Sverige*. (Dissertation in musicology). Göteborgs universitet.

Riemann, H. (2017). *Musik Lexikon*. Nikosia: TP Verone Publishing house Ltd, 576.

The new Grove dictionary of music and musicians (2001). Vol. 21. London: Macmillan, 832.

Vis, J. (2007). *Gaudeamus: het leven van Julius Röntgen (1855–1932), componist en musicus*. Zwolle [Netherlands]: Waanders Uitgevers, 560.

REFERENCES

Amanda Maier (n. d.). *Julius Röntgen 1833–1932*. Retrieved January 28, 2019, from <http://www.juliusrontgen.nl/nl/familie/eerste-huwelijk/amanda-maier> [in Swedish].

Broad, L. (2019). Listening to Amanda Röntgen Maier. Retrieved from <https://leahbroad.wordpress.com/2019/01/13/listening-to-amanda-rontgen-maier/>

Brown, N. A. (2016). Discovering composer Amanda Maier. *In the muse: performing arts blog*. Retrieved from <https://blogs.loc.gov/music/2016/11/discovering-composer-amanda-maier/>

Fan, Lu (2017). Hendernyi obraz fortepiano [Gender image of the piano]. *Mystetstvoznavchi zapysky – Notes on Art Criticism*, 32, 382–390. National Academy of Leading Stuff in Culture and Arts. Kyiv [in Ukrainian].

Fine, E. (2009). *Unjustly neglected composers: Amanda Maier*. Retrieved from <https://musicalassumptions.blogspot.com/2009/12/unjustly-neglected-composers-amanda.html>

Grieg, E. (2001). *Edvard Grieg: Diaries, Articles, Speeches. Edvard Griegs Briefwechsel* / Klaus Henning (Ed.). Ohio: Peer Gynt Press, 455.

Hofmann, R. & Hofmann, K. (2006). *Johannes Brahms als Pianist und Dirigent: Chronologie seines Wirkens als Interpret* [Johannes Brahms as pianist and conductor: Chronology of his work as interpreter]. Tutzing: Hans Schneider, 400 [in German].

Internationaler Brahms-Kongress Gmunden 1997. Veröffentlichungen des Archivs der Gesellschaft der Musikfreunde in Wien [International Brahms Congress Gmunden 1997. Publications of the Archive of the Society of Friends of Music in Vienna] (2001). Vol. 1. Wien: H. Schneider, 682

Jönsson, Å. (1995). Violinvirtuos och musikpionjär [Violin virtuoso and music pioneer]. *Historien om en stad. Landskrona 1800–1899 – The history of a city. Landskrona 1800–1899*, vol. 2. Landskrona: Landskrona kommun, 151–156 [in Swedish].

Karlsson, Å. (1994). Amanda Maier – violinvirtuos och Landskronaflicka [Violin virtuoso and Landskrona girl]. *Landskronaprofiler. – Landskrona Profiles*. Landskrona: Landskrona museum, 38–43 [in Swedish].

Laurence, A. (1978). *Women of Notes: 1,000 women composers born before 1900*. New York: R. Rosen Press, 101.

Lundholm, L. (1995). *Amanda Maier-Röntgen: 20/2 1853 i Landskrona – 15/6 1894 i Amsterdam: en bortglömd svensk musikprofil* [Amanda Maier-Röntgen: 20/2 1853 in Landskrona – 15/6 1894 in Amsterdam: a forgotten Swedish music profile]. Landskrona: [self-published] [in Swedish].

Öhrström, E. & Eriksson, B. (1995). *Amanda Maier Röntgen. Kvinnliga tonsättare. Ett axplock från 1800-talet till nutid. – Female composers. A pick from the 19th century to the present.* Stockholm: Stockholms stadsbibliotek, huvudbiblioteket, 9–10 [in Swedish].

Öhrström, E. (n. d.). *Amanda Maier-Röntgen (1853–1894). Swedish Musical Heritage | The Royal Swedish Academy of Music.* Retrieved January 23, 2019, from <http://www.swedishmusicalheritage.com/composers/maier-rontgen-amanda/>

Öhrström, E. (1987). *Borgerliga kvinnors musicerande i 1800-talets Sverige [Civil women's musicianship in 19th century in Sweden].* (Dissertation in musicology). University of Gothenburg [in Swedish].

Riemann, H. (2017). *Musik Lexikon [Music Lexicon].* Nikosia: TP Verone Publishing house Ltd, 576 [in German].

The new Grove dictionary of music and musicians (2001). Vol. 21. London: Macmillan, 832.

Tsurkanenko, I. V. (2011). *Henderna tematyka v doslidzhenniakh muzychnoho vykonavstva [Gender topics in music performance studies]. Mova i kultura – Language and Culture, vol. 4 (150), iss.14, 65–72 [in Ukrainian].*

Vis, J. (2007). *Gaudeamus: het leven van Julius Röntgen (1855–1932), componist en musicus [Gaudeamus: the life of Julius Röntgen (1855–1932), composer and musician].* Zwolle [Netherlands]: Waanders Uitgevers, 560 [in Dutch].

Стаття надійшла до редакції 3.03.2019 р.